

## DIALOGORAPPORT 'ON BECOMING A CHRISTIAN': EEN SPIEGEL

Kees Slijkerman

**De dialoog tussen de Pauselijke Raad ter Bevordering van de Eenheid van de Christenen en vertegenwoordigers van de pinksterkerken heeft een nieuw rapport opgeleverd: *On becoming a Christian*<sup>1</sup>. De thematiek van dit rapport is heel belangrijk, niet alleen voor het onderling begrip tussen leden van de twee grootste groepen christenen wereldwijd (Rooms-katholieken en Pentecostalen), maar ook voor het missionair worden van rooms-katholieke parochies en van de katholieke Kerk als geheel. Dit rapport levert cruciaal bronnenmateriaal. Er staat bijvoorbeeld in hoe de Bijbel en de kerkvaders spreken over bekering, geloof, vorming en de doop met de heilige Geest bij de christelijke initiatie.**

### *1. Inleiding*

#### WAAROM DIT ONDERWERP

De dialoog in de nu afgelopen vijfde fase (van 1998 tot 2006) ging *niet* over de vraag hoe een niet-christen christen kan worden. Het ging wel over de vraag 'hoe iemand zich ontwikkelt vanaf zijn of haar eerste entree in het christelijke leven naar een volledig actief lidmaatschap van de kerk'<sup>2</sup>. Die vraag kwam logisch voort uit de vorige dialoofase die was gegaan over evangelisatie, proselitisme en gezamenlijk getuigenis. Het rapport van die fase<sup>3</sup> verduidelijkte wat evangelisatie is, beschreef laakbare vormen van proselitisme<sup>4</sup> en gaf concrete voorbeelden van hoe katholieken en pinkstergelovigen samen kunnen getuigen van hun Heer en samen evangelisatieacties kunnen realiseren. Ten voorbeeld werden gesteld evangelisatiecampagnes die alleen doorgaan waar alle aanwezige kerken actief in de pastorale begeleiding worden betrokken, inclusief de katholieken en pinksterchristenen.<sup>5</sup> Bij de Wereldraad van Kerken werd dat rapport uit 1998 zeer gewaardeerd. In Nederland is er nog weinig mee gedaan.

#### VERSCHILLENDE KIJK

In die vierde dialoofase was duidelijk geworden dat katholieken en pinksterchristenen een verschillende kijk hebben als het gaat om de vraag of een persoon een geëvangeliëerde christen is. Over die vraag is nu uitvoerig gesproken in de vijfde fase. Katholieken en pinkstergelovigen erkennen dat *christen worden* te maken heeft met bekering, geloof, doop, discipelschap (leerling zijn) en christelijk leven. Uitvoerig werd ook gesproken

---

<sup>1</sup> Het hele rapport *On becoming a Christian* staat als 0203uk op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl). Besteladres voor papieren versie: [info@kcv-net.nl](mailto:info@kcv-net.nl).

<sup>2</sup> Nr. 5 in het rapport.

<sup>3</sup> 0002uk op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl) en Information Service nr.97, (1998/ I-II).

<sup>4</sup> Als eerste werkdefinitie voor proselitisme formuleert het rapport uit 1998: "een niet-respectvolle, ongevoelige liefdeloze inspanning om de band die een christen heeft met de ene kerkelijke gemeenschap over te hevelen naar een andere". Zie 0002uk en 0003 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

<sup>5</sup> Zie 0002uk op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl) par.96.

over de rol van de doop in de Geest en de religieuze ervaring. Bij al deze onderwerpen werd eerst gekeken naar de Bijbel en naar de geschriften van de kerkvaders, en daarna naar de tegenwoordige tijd.

## OMVANGRIJK DOCUMENT

Een probleem bij het bestuderen van het nieuwe rapport *On becoming a Christian* is dat het ruim 50.000 woorden bevat en een vrij breed scala aan onderwerpen. Bovendien zei prof. Cecil M. Robeck, mede-voorzitter van deze internationale dialoog, dat dit rapport het beste samen met het vorige bestudeerd kan worden. Hij zei dit bij de presentatie van het nieuwe rapport (30-11-2007 in Amsterdam). Van dat vorige rapport - uit 1998 over evangelisatie - staat een Nederlandse samenvatting onder 0003 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl), het hele rapport telt ruim 15.000 woorden.

## IN GEDEELTES BESTUDEREN

Om het bestuderen van het nieuwe rapport te vergemakkelijken zou je het in twee of drie delen kunnen bestuderen.

Hoofdstuk 1, 2 en 3 zijn goed te overzien en presenteren helder het belang van bekering en geloof in het proces van christen worden, en het belang van discipelschap en voortgaande christelijke vorming. De uitdrukking 'christelijke initiatie' is bij pinkstergelovigen niet gangbaar, maar daar gaat het hier wel over.

De hoofdstukken 4 en 5 over *Ervaring in christelijk leven* en *Doop in de Heilige Geest en christelijke initiatie* zijn twee zeer belangrijke onderwerpen die niet eenvoudig in woorden te vangen zijn. Bij deze twee onderwerpen worden uitvoerig het pinkster en het katholieke verhaal apart beschreven. Beleving en visie lijken hier nogal te verschillen.

Tot zover de inleiding. Over elk van de vijf hoofdstukken zijn meerdere artikelen te schrijven: wat zegt de Bijbel, wat schreven de kerkvaders, hoe zien pinkstergelovigen dit en hoe zit dat binnen onze eigen R.-K. Kerk? Ik beperk me tot hoofdpunten.

## 2. Inhoud

### BEKERING

De deelnemers aan deze dialoog konden het op veel punten eens worden, ook als het ging over bekering. Prof. dr. C.M. Robeck sprak over 'opmerkelijke conclusies': katholieken en pinkstergelovigen zijn het er in grote lijnen over eens, dat bekering zowel een gebeurtenis inhoudt als ook een proces. Ze herkennen samen de noodzaak van voortgaande vorming en zien verschillende niveaus en stadia van bekering. Vastgesteld werd dat mensen door woord of dienstbaarheid blijf kunnen geven van bekering (nr. 57-59 in het rapport). Dus als iemand niet met woorden duidelijk kan maken dat hij of zij zich heeft bekeerd tot Christus (pinkstergelovigen spreken hier veel gemakkelijker over dan katholieken), dan kan die persoon toch bekeerd zijn.

Zowel katholieken als pinkstergelovigen zorgen voor christelijke vorming en hebben leerprogramma's, die beginnen met bekering en doorgaan in het leven als christen, met als doel: volwassen christelijke gelovigen voortbrengen.

Katholieken zien bekering vooral als een proces, terwijl pinkstergelovigen dikwijls in hun levensverhaal een moment kunnen aanwijzen waarop zij zich hebben bekeerd tot Christus, hun hart aan de Heer hebben gegeven, tot geloof gekomen zijn.

Maar de verschillen worden kleiner, we bewegen ons naar elkaar toe. Ook pinkstergelovigen erkennen dat bekering een proces is. En binnen de honderd jaar oude pinksterbeweging van nu ruim 500 miljoen leden zijn tegenwoordig heel veel leden die van jongs af aan opgegroeid zijn in een pinkstergemeente. Zij kunnen niet zo duidelijk of helemaal niet aanwijzen wanneer ze tot geloof kwamen.<sup>6</sup>

De katholieken hebben op het punt van bekering een heel ander spraakgebruik en geschiedenis. De 'dagelijkse bekering' en de jaarlijkse periode van ommekeer (Veertigdagentijd) zijn vrij algemeen bekend. Maar de meer fundamentele bekering die eigen is aan de christelijke initiatie, hoe zit het daarmee in onze katholieke kerk?

## BEKERING ALS VOLWASSEN LEVENSKEUZE

Ik bedoel dan een fundamentele bekering in de zin van een volwassen levenskeuze die bepalend is voor je eigen leven. Daarbij kies je er zelf voor het genadeaanbod van God in Christus te aanvaarden, 'ja' te zeggen tegen Jezus en bewust een persoonlijke relatie met Hem aan te gaan. Om de noodzaak hiervan aan te geven citeert het rapport Augustinus: "He who created you without you does not justify you without you" (Sermon 169, 11.13)<sup>7</sup>. Vrij vertaald: Hij die jou schiep zonder dat jij daar voor koos, rechtvaardigt jou niet zonder dat jij daar voor kiest.

*Hoe zit het met die fundamentele bekering bij ons katholieken?*

Dr. Piet Rentinck zei bij zijn afscheid als vicaris-generaal van het Aartsbisdom Utrecht<sup>8</sup>: 'Ik zou een christen willen typeren als iemand die iets met Christus heeft. Ik vrees dat dat voor velen niet meer zo centraal staat. Het hebben van een actuele relatie met de verrezen Christus zou ik sterker terug willen zien bij gelovigen.' Rentinck drukt zich hier wel erg voorzichtig uit. De rooms-katholieke theoloog prof. dr. P. Lens o.p. uit België zei: 'Men kan zich afvragen of de huidige sacramentenbediening in de praktijk vaak niet zo iets is als water gieten over een eend. Heeft men bij de catechese, zelfs ook in de meest geavanceerde vormen, in feite niet al te veel, zij het dan misschien onbewust, voortgebouwd op een verondersteld traditioneel geloof dat er eigenlijk niet meer is?'<sup>9</sup>. Als we deze vraag in alle nederigheid gewoon met 'ja' beantwoorden biedt dit dialoograpport heel wat bouwstenen voor een betere aanpak.

*Hoe komt het dat wij als katholieken minder goed om kunnen gaan met de fundamentele bekering?* Dat komt onder meer doordat we heel lang het verschil niet meer zagen tussen de kerugmatische eerste prediking die het fundament legt, en de didachè, de catechese die daar op verder bouwt. Dit verschil hebben we herontdekt in de periode voorafgaand aan Vaticanum II. Dat staat in het boek 'Vaticanum 2, deel 3: De missionerende kerk'<sup>10</sup>, tekst en commentaar bij het decreet over de missieactiviteit van de kerk. 'Dat de missionarissen Christus aan de heidenen moesten verkondigen, was geen twistpunt. Maar dat de missionaire prediking iets eigens, iets oorspronkelijks, iets anders had, dat haar onderscheidde van de andere vormen van de overdracht van de evangelische boodschap is een bevinding van het

<sup>6</sup> Vgl. nr. 55 in 0203uk op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

<sup>7</sup> Translated from the Latin text found in Migne's *Patrologia Latina* 38, 923.

<sup>8</sup> Interview in Op Tocht, het blad van het Aartsbisdom Utrecht, januari 2008.

<sup>9</sup> Dr. P. Lens, 30-11-2007 te Amsterdam, zie 0206 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

<sup>10</sup> Onder eindredactie van Dr. J. Schütte, 1968, uitg. Paul Brand, Hilversum.

theologisch onderzoek van de laatste decennia.' 'Men wordt immers niet als christen geboren, men wordt christen door de verkondiging van het evangelie (1 Kor. 4,15)', zo schreef D. Grasso 1968 in zijn commentaar bij Vaticanum II (blz. 201-203). Hij beschrijft vanuit de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs twee fasen: 'De eerste geeft elementaire kennis van Christus; de tweede is bedoeld voor de reeds bekeerden en geeft een meer verdiepte kennis, ze geeft de kennis van heel Gods heilsplan.' 'De prediking die het fundament legt' en 'de prediking die het gebouw tot stand brengt'.

Dit inzicht is goed verwerkt in Vaticanum II (nr. 13 van het decreet over de missieactiviteit van de kerk)<sup>11</sup> en in het herstel van het catechumenaat. Het is ook een fundamenteel uitgangspunt geworden in het *Algemeen directorium voor de catechese* waarin staat: 'Vaak komen er mensen naar catechese die eigenlijk een echte bekering nodig hebben. Daarom wil de kerk in het algemeen dat de eerste fase in het catechetisch gebeuren gewijd wordt aan het bewerken van die bekering'<sup>12</sup>.

## SPIEGEL

Dat dit inzicht nu helder verwerkt is in de leer van de R.-K. Kerk betekent natuurlijk nog niet dat het ook tot alle katholieken is doorgedrongen. In de internationale dialoog met de pinkstergelovigen hebben we als katholieken ons beste beentje voorgezet. Bij verwoording van de katholieke standpunten konden en moesten de katholieke sprekers uiteraard putten uit de officiële katholieke documenten. En die zijn buitengewoon rijk van inhoud, gebaseerd op Bijbelstudie en een eeuwenlange praktijkervaring.

Zo werd aan de pinkstergelovigen uitgelegd hoe het katholieke programma is voor volwassenen die katholiek willen worden. De pinkstergelovigen waardeerden dit programma zeer en ze zouden graag zien dat dit op veel grotere schaal door katholieken werd aangenomen<sup>13</sup>.

Deze reactie laat zien hoezeer zo'n dialoog(rapport) als een spiegel werkt. We mogen ons als katholieken afvragen in hoeverre wij in praktijk brengen wat we zelf als onze overtuiging en onze idealen voorhouden aan pinkstergelovigen.

## DOOPSEL

Een goed voorbeeld van 'iets mooier voordoen dan we zijn' is onze praktijk wanneer ouders hun kind willen laten dopen. We hebben de pinkstergelovigen verteld, en zo staat het ook in het rapport: ons advies is het doopsel uit te stellen als het nodig is de ouders eerst te evangeliseren, zodat ze in staat zijn hun kind op te voeden in de praktijk van het geloof<sup>14</sup>. Maar zijn er in Nederland katholieke pastores die dit advies volgen? In de Nederlandse dialoog tussen pinkstergelovigen en rooms-katholieken kwam op 14 juni 2007 naar voren: 'aanwezige priesters kenden een lastige spanning in de pastorale praktijk waarin zij dikwijls de idee tegenkomen dat het doopsel er is om de geboorte te vieren. Als de doopouders geen blijk geven van enige gelovige motivatie bij hun vraag om hun kind te dopen, als er geen redelijk uitzicht is op een christelijke geloofsopvoeding, dan zouden ze het doopsel eigenlijk

---

<sup>11</sup> Zie alle concilieteksten op [www.stvitus.nl/concilie](http://www.stvitus.nl/concilie).

<sup>12</sup> Nr. 62 in het Algemeen directorium voor de catechese, Kerkelijke documentatie 18-9-1998, [bestel@rkk.nl](mailto:bestel@rkk.nl).

<sup>13</sup> Zie nr. 52 in 0203 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

<sup>14</sup> Zie nr. 53 in 0203 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

moeten uitstellen.<sup>15</sup> Als pastores dit al doen, zo bleek tijdens die dialoogdag, dan is de kans groot dat de ouders uitwijken naar een 'ruimdenkender' katholieke pastor in de omgeving.

*On becoming a Christian* heeft geen apart hoofdstuk over het sacrament van het doopsel, maar het doopsel komt wel in drieëntwintig gedeeltes ter sprake<sup>16</sup>. De aard en rol van doopsel met water wordt wel genoemd als mogelijk onderwerp voor een volgende dialoofase. De uitdrukking 'doopsel met water' wordt gebruikt omdat er ook nog een 'dopen met heilige Geest' is. Daar kom ik nog op terug.

## RELIGIEUZE ERVARING

Binnen het bestek van dit artikel kan niet het hele rapport besproken worden. Het hoofdstuk over religieuze ervaring is belangrijk om verschillende redenen. Ze zijn er in deze dialoofase erg diep op ingegaan, zo diep dat de verschillen waarschijnlijk teveel nadruk kregen en niet alle overeenkomsten voldoende gezien werden. Cecil Robeck vond dat hij als covoorzitter bij dit onderwerp tekort geschoten was, waardoor dit hoofdstuk zo lang was geworden<sup>17</sup>. In het rapport worden de lezers uitgenodigd de overeenkomsten te ontdekken tussen de katholieke en de pinkstervisie op ervaring<sup>18</sup>.

Interessant en hersenkrakend is dat ze gesproken hebben over twee dimensies van de religieuze ervaring van de ontmoeting met de Heer: (1) expliciete religieuze affecties (de manier waarop je het bewegen van de Geest ervaart in je verlangens, gevoelens en hart) en (2) de religieuze dimensie van alle ervaringen.<sup>19</sup> Bijna achteloos staat in nr. 138 een conclusie van grote betekenis: pinkstergelovigen en katholieken delen met elkaar de geestelijke ervaring van de aanwezigheid en kracht van de Geest. Met andere woorden: de Heilige Geest is ook krachtig aanwezig in de pinksterkerken, ook al hebben ze niet dat bisschopsambt en het sacrament van het vormsel zoals wij dat in onze katholieke kerk hebben.

## DOOP IN DE GEEST

Het laatste hoofdstuk van het dialoograpport, over de geestelijke ervaring die 'doop in de Geest' wordt genoemd, is een rijke tekst om in te schatgraven. Wie zelf niet met deze geestelijke ervaring bekend is, moet wellicht gissen naar waar het hier over gaat. En wie wel die ervaring heeft gehad, maar niet weet dat die ervaring te maken heeft met de heilige Geest, die kan door dit hoofdstuk wellicht de link met een eigen ervaring leggen. Iemand die het hele rapport las schreef me: *'De tekst is naar mijn gevoel, doortrokken van de ervaring en de betekenis van de Heilige Geest. Aan katholieke zijde is het niet vanzelfsprekend om zich bewust te zijn van het belang van de heilige Geest voor het persoonlijke geloof en voor de kerkgemeenschap. Het is heel erg goed dat het document daar op een natuurlijke manier toe binnenleidt.'*

In het rapport komt naar voren dat de uitdrukking 'doop in de heilige Geest' op verschillende manieren wordt gebruikt en niet altijd dezelfde betekenis heeft<sup>20</sup>. Zelf associeer ik 'de doop in

---

<sup>15</sup> Zie 0184 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

<sup>16</sup> Het doopsel komt ter sprake in de paragrafen 50, 53, 62, 67, 75-85, 87-96, 118, 119, 127, 128-132, 147, 150, 156, 159, 160, 162, 194, 199, 205, 209-211, 214, 216-222 en 281.

<sup>17</sup> Hoofdstuk 1 (bekering) was 5.660 woorden, 2 (geloof) 9.243, 3 (vorming) 7.897, 4 (ervaring) 11.105 en 5 (doop in de Geest) 10.345.

<sup>18</sup> Nr. 152 in het rapport.

<sup>19</sup> Nr. 139 en 187 in het rapport.

<sup>20</sup> Zie ook de literatuur hierover op 0232uk op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

de Geest' met de ervaring dat de Geest in je bewustzijn doorbreekt, met het innerlijk besef kind van God te zijn (Rom. 8, 16), met het Levende water dat in je binnenste begint te stromen (Joh. 4, 14 en 7, 38-39<sup>21</sup>) en met een licht dat God laat schijnen in je hart (2 Kor. 4,6). Maar hoe zich dat verhoudt tot bekering, de sacramenten van doopsel en vormsel en het manifest worden van gaven van de Geest is daarmee nog niet duidelijk. Binnen het katholieke team in de internationale dialoog kwamen onderlinge verschillen naar voren en ook de vertegenwoordigers van de pinksterkerken constateerden onderling verschillen.

Bij de katholieken bleken twee scholen van interpretatie te zijn.

(1) De doop in de Geest is al gegeven in de sacramenten van doopsel en vormsel en die doopgenade breekt nu door. Noem het dus liever doorbraak van de Geest of vervulling met de Geest.

(2) De tweede school van interpretatie is dat het gaat om een bijzondere genadegave die niet direct afhankelijk is van de sacramentele genade.

Er zal nog wel een derde school van interpretatie nodig zijn om een evenwichtige uitleg te krijgen die recht doet aan alle aspecten. Dat we er als katholieken theologisch nog niet uit zijn bleek wel tijdens een colloquium in Rome, april 2008. Theologen, bisschoppen en ervaringsdeskundigen die bij de Katholieke Charismatische Vernieuwing betrokken zijn waren daar bijeen met mensen van de Pauselijke raad voor de leken, om ervaringen en inzichten te bespreken<sup>22</sup>.

Ook de verschillende invalshoeken, interpretaties en ervaringen binnen de pinksterkerken zijn in het rapport beschreven. Die hangen sterk samen met de ontstaansgeschiedenis van de pinksterbeweging. Is de doop in de Geest een tweede zegen na de bekering, na de wedergeboorte? Een latere gebeurtenis dus. En waaruit kun je concluderen dat iemand gedoopt is in de Geest? Een rijke discussie noemde Cecil Robeck<sup>23</sup> dit, en terecht. En dr. B. Plaisier, algemeen secretaris van de Protestantse Kerk in Nederland, zei in een reactie op het rapport en op de lezing van Robeck: 'We hebben met elkaar fascinerende en belangrijke materie in handen. Met de resultaten van deze dialoog, kunnen we ook in Nederland verdergaan.'<sup>24</sup>

#### GEDRUKTE VERSIE

Het dialoograpport (100 pagina's) staat op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl) (nr. 0203uk). Een kopie van dit Engelse rapport is verkrijgbaar in Helmond (info@kcv-net.nl of tel. 0492-554644) voor 10 euro incl. portokosten.

De auteur, Kees Slijkerman (1955), is rooms-katholiek en werkzaam voor de Katholieke Charismatische Vernieuwing: als hoofdredacteur van het tijdschrift *Bouwen aan de Nieuwe Aarde*, secretaris van the European sub-committee of ICCRS ([www.iccrs.org](http://www.iccrs.org)), secretaris van het bestuur van de leerstoel Theologie van de Charismatische Vernieuwing aan de VU en stuurgroep lid van de Nederlandse dialoog tussen pinkstergelovigen en rooms-katholieken.

---

\* DOTT is gratis te downloaden van [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl) of te bestellen via [secretariaat@oecumene.nl](mailto:secretariaat@oecumene.nl). Het is een uitgave van de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Dit is document 0242 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl)

---

<sup>21</sup> Het rapport verwijst ook naar deze tekst, in nr. 212.

<sup>22</sup> Zie het verslag op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl) nr. 0232uk.

<sup>23</sup> Zie 0205uk op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).

<sup>24</sup> Zie 0208 op [www.stucom.nl](http://www.stucom.nl).